

N:o 45.

Af herr **W. T. Lundgren**, om *ändring af § 11 i lagen angående sparbanker.*

En granskning af sparbankslagen af den 29 juli 1892 lemnar det intryck, att de berättigade krafven på en verksam kontroll tagits till anledning för stadgande, som vid närmare påseende är olämpligt; nemligen den i 11 § 3 stycket angående borgenslån som utestår längre tid än ett år lemnade föreskrift, att årlig afbetalning derå skall ske med belopp som i förhållande till den tid, för hvilken lånet beviljats, blifvit i skuldebrevet bestämdt, jemte det att sparbanksstyrelsen eger uppsäga dylika lån till återbetalning inom tre månader.

Emot denna uppsägningsrätt är intet att anmärka, men så mycket mera mot förstnämnda stadgandet, såsom motiv hvarför anförts önskligheten att göra dessa lån mera rörliga, men i stället har motsatsen åstadkommits.

Före nya sparbankslagens tillkomst var i sparbanker brukligt, att omsättning skedde hvar sjette månad och ny revers lemnades vid hvarje eller hvarannan omsättning, det vill säga i senare fallet när lånet utestått ett år. Afbetalningar å lånens kapitalbelopp hafva alltid skett om än till vexlande storlek, men för låneinrättningar, som behöfva göra penningar räntebärande, är det lika angeläget som för låntagarne, att återbetalningstiden kan lämpas efter parternas ömsesidiga behof, alltid under den förutsättning, att den för lånet ställda säkerheten anses vara betryggande.

Efter den nu gällande lagen kan återbetalning af ett lån få ske på 10 år utan förnyelse af förbindelsen, hvilket ju icke kan sägas göra densamma rörligare än om den såsom förut en gång om året utbytes mot ny revers. Dertill kommer vidare, att äfven när den föreskrifna årliga pröfningen af en tioårsförbindelse sker, uteslutes icke möjligheten, att någon af borgesmännen kan hafva dött utan att detta hunnit blifva känt hos sparbanksstyrelsen innan portföljen underkastas granskning,

och det torde böra erinras, att sparbankernas verksamhetsområden äro så vidsträckta, att okunnighet om dödsfall bland låntagare eller löftesmän icke får anses klandervärd eller oväntad.

Vid dylik förändring af den för lån ställda säkerhet åligger det styrelsen att uppsäga hela förbindelsen, hvilket besvär och kostnad deremot undvikes, om låntagaren, såsom förut skett, sjelfmant vid omsättning aflemnar ny revers med ny säkerhet till vederbörlig pröfning.

Den äldre metoden med årligen utbytta reverser erbjuder följaktligen den tryggheten, att såväl låntagare och löftesmän som också vittnen, nyligen lefvat och minnas sina underskrifter.

Genom föreskriften om låns inbetalning inom högst 10 år, har man enligt motiven utgått från principen, att låntagare skall och bör kunna på sådan tid göra sig skuldfri, men någon allmän regel kan i detta hänseende icke uppställas. Somliga gäldenärer kunna i följd af större årsinkomster eller genom realiserande af tillgångar blifva skuldfria eller åtminstone återbetala lån af tillfällig natur på vida kortare tid än 10 år, under det andra kunna genom upptagande af nya lån fullgöra sina annuiteter, men icke desto mindre sitta i en god ekonomisk ställning. Vid låns upptagande kan ingen, eller högst få, sjelf beräkna sin framtida ställning, och det finnes därför icke heller någon anledning att lagstifta lika för alla eller att binda sparbanksstyrelsernas handlingsfrihet i de stycken, der sparbankernas säkerhet icke äfventyras.

Under den storartade kapitalbildning, som under flera år pågått i vårt land, hafva sparbankernas depositioner från år 1879 till och med år 1897 ökat från 136 $\frac{1}{2}$ till 383 $\frac{1}{2}$ millioner kronor, och det är numera en ganska vanlig erfarenhet, att under senare åren svårigheterna ökat att placera dessa stigande summor genom utlåning, hvarför öfverskottsmedel deponerats i enskilda banker.

När penningmarknaden förr eller senare återgår till dess forna ståndpunkt med bankdepositionsränta af 3 à 3 $\frac{1}{2}$ procent, skola sparbankerna ännu mera än nu känna behofvet af frihet från sådana stadganden, hvilka onödigtvis försvåra penningplacering.

Det torde böra erinras att sparbankernas uppgift är att bereda högsta möjliga, af fluktuationerna i penningmarknaden mindre beroende ränta å de små insättningarna och att en återgång till den ursprungliga inlåningsräntan, 5 procent, icke är tänkbar, om utlåningsrörelsen försvåras, så att öfverskottsmedel till alltför stora belopp måste placeras med förlust, när bankernas depositionsränta blifver lägre.

Beträffande från sparbankerna utlemnade lån mot borgen eller namnsäkerhet, utvisar den officiella statistiken, att under de senaste

sex åren till och med 1897 (de enda år för hvilka uppgifter härom funnits) dylika lån nedgått från 22,94 till 18,78 procent af de under sparbankernas förvaltning stående medel, och då deras grund- och reservfonder under åren 1879—1897 ökats från 10,6 till 33,4 millioner kronor, torde förvaltningen hafva visat sig så tillfredsställande, att den kontroll deröfver, som från statens sida anordnats, dock icke bör verka hindrande uti här ifrågavarande afseende.

För låntagare kan det i många fall vara olägligt att besvära med borgen för så lång återbetalningstid som 10 år och då sparbankerna icke få drifva vexel- eller kreditivrörelse, samt realsäkerheter icke i tillräckliga belopp erbjudas, återstår icke någon annan låneform än afbetalningslån mot borgen eller namnsäkerhet för placering af insättarnes medel.

Jag får därför vördsamt hemställa

att Riksdagen ville för sin del antaga sådan ändring af tredje stycket i 11 § sparbankslagen, att sista punkten: »*Utöfver tio år — — — — förnyad pröfning*» antingen helt och hållet utgår, eller ersättes med af vederbörande utskott formulerad föreskrift i det syfte som i denna motion angifves.

Stockholm den 27 januari 1900.

W. T. Lundgren.